

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Fañin Naxan Sebε

Marigi Yesu fɔxərabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sεbεxi Alaa Nii Sarjanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makεnεn fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sεbεxi nεn bonne mi naxanye sεbεxi e nun a taruxuna ndee. A mən Yesu a dunuja yi gidin bunna yεbama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sεbεxi nεn fɔjεe tonge naanin hanma jεe tonge sennin jəxəndən Yesu te xanbini kore xənna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yεbama. Yoni Yesu tiden yεbama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki faji Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yεbaxi. Yesu a dunuja yi gidini, a xaran wuyaxi ti nεn a yamaan xa. A mən kabanako fe wuyaxi ligə nεn. Yoni na nan yεbama Ningila Yesu kui. Yoni mən Yesu a fala dənxεne yεbama dangu bonne ra. Dənxεn na, a Yesu a sayaan nan yεbama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sεbεxi itoe ra naxanye Yesu kεjaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuja kεnεnna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so dεen na yεxεnε xe xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa,

“N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jəndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan jəndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mən a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xərəyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yətəen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yətəen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna nəen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuja fələni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fəma. Falan nan mən yi Ala ra.* ² A yi Ala fəma a fələni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xən ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi kənənna ra adamadiine xa.

⁵ Kənənna yi mini dimini, koni dimin mi a nə.

⁶ Ala yi muxuna nde xə naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi kənənna seren na, alogo muxun birin xa dənkəleya a tan xən. ⁸ Kənənna mi yi a tan na, koni a fa nən, alogo a xa fa kənənna sereyaan ba.

---

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuja da a falan naxan xən a fələni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

⁹ Kεnεnna yεtεen nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuja muxune birin makεnεndeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuja yi. Dunuja da a tan nan na, koni dunuja muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nεn a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e dεnkεleya a xinli, a sεnbεn fi nεn ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bεndεna hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati bεndεn na, a yi lu en yε. Nxu bata a binyen to, alofafana dii xεmε kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun nɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔtɔ benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sɔtɔ barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔtɔ Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun nɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xεmε keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fεma, na nan bata Ala yita en na.

*Yoni Marafu Tiina sereyana fe
Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18*

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xε a ma a maxɔdindeni keli Yerusalεn taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yεtagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxədin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” E mən yi a maxədin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-en, na mi n tan na.” ²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasətə naxanye nxu xəxi, fə nxu xa sa nxu dəntegə nən ne xa. I nanse fale i yəte a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xən, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni, n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’‡”

²⁴ Farisi muxun§ naxanye yi xəxi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxədin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?” ²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ε tagi ε mi naxan kolon. ²⁷ A fama nən n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yurudən baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni dənaxan yi.

Alaa Yəxəə Diina fe

²⁹ Na xətən bode, Yoni yi Yesu to fə a fəma, a naxa, “Alaa Yəxəə Diin nan ito ra, naxan dunuŋa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasətə benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni

---

‡ **1:23:** Esayi 40.3   § **1:24:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e səbə so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mən yi e benbane namunne suxuma kii xədexəni. E tan yi laxi malekane ra. E mən yi laxi a ra a muxune kelima nən sayani.

igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mən yi sereyani ito ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafuden igeni, na a fala n xa nən, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xəməna a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xətən bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yəxəe Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin mə, e siga Yesu fəxə ra. ³⁸ Yesu yi a yee raxətə, a yi e to biraxi a fəxə ra, a yi e maxədin, a naxa, “Ə nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minən?” Rabi bunna nəen fa fala, “Karaməxə.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “Ə fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fəma.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin mə e bira Yesu fəxə ra, na keden yi xili nən Andire, Simən Piyəri xunyəna.* ⁴¹ Andire yi a tada Simən fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nəen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simən na Yesu fəma.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simən nan i tan na, Yoni a dii xəməna. I xili bama nən sənən, Sifasi.” Xinli ito nun Piyəri, xili kedenna nan e ra.†

* **1:40:** Muxune mən Piyəri ma a Pita.   † **1:42:** Piyəri xinla bunna nəen fa fala gəməna.

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xətən bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyéri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe səbə Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe səbə, nxu bata a to, Yusufu a dii xəməna Yesu, Nasareti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “Se fajin nəe kele Nasareti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe a fəma waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yətəen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nən, i xədə binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karaməxɔ, Alaa Dii Xəmən nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xədə binla bun ma,’ i dənkəleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nən naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε ariyanna dəen nabixin toma nən, ε yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xəmən xən ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a

naxa, “Manpaan bata *jan* e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala ε xa, ε na liga.”

⁶ Awa, ige feŋe sennin yi dəxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri yε kεmε nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige feŋeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sεgε, ε siga a ra *naxalandi* ti sumunna kuntigin fεma.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxεtε manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεn naxanye igen sεgε, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi *naxalandi* kanna xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbεtε ramini naxan mi fan *naxi* ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tandem ma, e jingene nun yexene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi dəxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fəsənna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi bəxəni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “Ə itoe birin ba be. Ə nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan səbəxi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo təena!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxədin, e naxa, “I nəe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala sənbəna i yii, i yi na birin liga?” ¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ə Alaa banxini ito kala, n mən a tiyəsoge saxanna bun.” ²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jəəs tonge naanin e nun jəəs sennin nan bun ma. I tan nəe na tiyəsoge saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yetəen fati bəndən nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yila Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

---

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəə kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui.

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e dənkəleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yətəen yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodəmi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodəmi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fəma kəeən na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karaməxə, nxu a kolon a karaməxən nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nəe ne ligə xa Ala mi a xən ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, xa muxun mən mi xətə, a bari a nənən na, a mi nəe Alaa Mangayaan toə.” ⁴ Nikodəmi yi a maxədin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mən nəe bareə di? A mi nəe xətə a nga fatini, a mən yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, muxu yo mi nəe soə Alaa Mangayani fə a bari fata igen nun Alaa Nii Sarıjanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bəndəni, fati bəndən nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarıjanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabə bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fə ε mən xa xətə, ε bari a nənən na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin dənaxan na a kənən, i yi a xuiin mə, koni i mi a keliden kolon, i mən mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarıjanxini.”

⁹ Nikodəmi yi a maxədin, a naxa, “Na ligən di nayı?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane

karaməxən nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?
11 N xa jəndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ε mi nxə sereya falan suxi.
12 Nba, xa n dunuja feene fala ε xa, ε mi la ne ra. N na kore xənna feene fala ε xa, ε lama ne ra di?
13 Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fə naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xəməna.”

14 “Musa sajini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fə n tan Muxuna Dii Xəmən fan xa yite na kii nin * **15** alogo naxan yo na dənkəleya n ma, na xa habadan nii rakisin sətə. **16** Amasətə Ala bata dunuja xanu han a bata a Dii Xəmə keden peen fi en ma, alogo muxu yo na dənkəleya a ma, na nama halagi fə a habadan nii rakisin sətə. **17** Bayo Ala mi a Dii Xəmən nafaxi dunuja yi alogo a xa dunuja muxune yalagi, koni alogo dunuja muxune xa kisi a xən ma.”

18 “Naxan yo na dənkəleya a ma, na kanna mi fa yalagin sənən. Koni naxanye mi dənkəleyaxi a ma, ne bata yelin yalagə, bayo e mi dənkəleyaxi Alaa Dii Xəmə keden peen ma. **19** E yalagima ito nan na: Kənənna bata fa dunuja yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kənənna ra, amasətə e kəwanle mi fan. **20** Naxan yo fe jəxin ligama, kənənna mi rafan na ma. Na mi minin kənənna ma, alogo a sənna nama mini kənənni. **21** Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nən kənənna ma, alogo yamaan xa a yigbə a a walima Ala sagoon nin.”

---

* **3:14:** Sajini te feen Musa xən, na mato Yatəne 21.8-9 kui. Yesu yite nən a yelin xanbini gbangbanjə wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fəma. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dəxən ma, amasətə ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigə mənni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fələ lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, i xaxili luxi a xən ma ba, ε nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fəma!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sətəma fə Ala na naxan fi a ma. ²⁸ Ε tan yetəen nan n seren na, a n na a fala nən, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xəraan nan tun n tan na a yee ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee naxanla ra. Koni a xəyin naxan tixi a fəma, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nən. N ma sewan na kii nin, a dəfexi. ³⁰ Fə a tan xa yite nən, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xənna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuja yi, dunuja gbeen nan na ra. Na dunuja feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xəxi, na Alaa falan nan tima amasətə Alaa

Nii Sarij̄anxin fima a ma n̄en dan mi naxan na!
 35 Fafe Alaa Dii X̄em̄en nafan a ma. A bata feen
 birin taxu a ra.³⁶ Naxan na d̄enk̄eleya a Dii X̄em̄en
 ma, na habadan nii rakisin s̄ot̄oma n̄en. Naxan mi
 laxi a Dii X̄em̄en na, na mi nii rakisin s̄ot̄e, bayo
 Alaa x̄ol̄on luma n̄en a fari!"

4

Samariya kaa naxanla fe

¹ Farisi muxune yi a m̄e fa fala Yesu yi xarandiine s̄ot̄oma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu ȳet̄een mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane m̄e, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani.
 5 A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso x̄ēn na Yaxuba naxan so a dii x̄em̄en Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa x̄ejinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi d̄ox̄ na x̄ejinna d̄e ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, "N ki igeni, n xa n min." ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, "Yahudiyane nan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?" Amas̄t̄o Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, "Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na

---

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe fôlôden s̄ebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

fan kolon nun, i yi a xandima nən nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yili, anu igen makuya. I na siimaya igen sətən minən yi? ¹² Nxu benba Yaxuba nan xəjinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xənla a suxuma nən mən, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xənla mi fa a suxuma sənən. Amasətə n ni igen naxan fima a ma, na luma nən a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin sətə.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xənla nama fa n suxu sənən, n mən yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xəmən xili, ε fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xəmən mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata jəndin fala fa fala xəmə mi i yii. ¹⁸ Kon i bata yi dəxə xəmə suulun xən ma nun. I naxan yii iki, i ya xəmən yetəen mi na ra. I bata jəndin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nən, en xa Ala batu Yerusalən nin.” ²¹ Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudenı geyani ito fari, e mən mi a batue Yerusalən taan fan yi. ²² ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasətə kisi feen fataxi Yahudiyane nan

na. ²³ Koni waxatina nde fama, a y_et_een bata a li, Ala batu muxu k_end_ene fama Fafe Ala batudeni niin nun j_ondini n_en yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun j_ondin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama n_en, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin y_ebama nxu xa n_en.” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin y_et_eni, Yesu a xarandiine yi fa, e kab_e amas_ot_e e bata a li falan tiy_e naxanla xa. Koni e sese mi naxanla max_odin fa fala, “I waxi nanse x_on?” E mi Yesu fan max_odin fa fala, “I nanse falama naxanla xa?” ²⁸ Nba, naxanla yi ige ba fej_en lu na, a x_et_e taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “E fa x_em_ena nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu f_ema.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karam_ox_o, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, ε mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode max_odin f_ol_o, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n x_e muxun sagoon wanla k_een na han wanla yi kamali. ³⁵ E a falama n_en, ε naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ε xa, ε y_een nakeli, ε x_ee_ene mato. Maala bata m_o, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata f_ol_o e saranna s_ot_e. E

naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sotoma n'en. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sewama n'en e bode xon ma.³⁷ Na kui, jondin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbete yi a xaba.’³⁸ N bata ε xe, ε sa maala xaba, ε mi naxan walixi. Muxu gbeteeye nan a walixi. Ε tan yi tono sotε e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi denkeleya Yesu ma na naxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.”⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fema, e yi a mafan, a xa lu e fema. Yesu yi lu e fema xii firin.⁴¹ Muxu wuyaxi gbeteeye yi denkeleya Yesu ma a falane fe ra.⁴² Ne yi a fala naxanla xa, e naxa, “Nxu bata denkeleya iki koni nxu mi denkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin me. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuja muxune rakismaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani.⁴⁴ Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sotε a yetena yamanani.”⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fajni, amasotε e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla[†] waxatini. Bayo e fan yi na nun.⁴⁶ Nayi, Yesu mon

---

^{† 4:45:} Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa n'en Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

yi x_et_e Kana taani Galile yamanani, a igen max_et_e manpaan na d_enaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi m_enni naxan ma dii x_em_en yi furaxi Kap_erunan yi.⁴⁷ A to a m_e a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a f_ema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kap_erunan yi, a sa a dii x_em_en iyalan. Amas_ot_o a faxamat_on nan yi fa a ra.⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi d_enkeley_e fo ε na taxamasenne nun kabanako feene to.”⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.”⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii x_em_en mi faxama.” X_em_en yi la Yesu a falan na, a siga.⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walik_ene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin m_on a nii ra.⁵² A yi e max_odin a dii x_em_en fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.”⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii x_em_en mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi d_enkeleya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendey_a

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yex_eene so deen dex_on, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Furet_o wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxut_one nun sankalat_one

nun l^{ebutenne}. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amas^{tō} malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Furet^{ɔ̄n} naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma n^{en}, a na findi a sifa yo ra.

⁵ X^{emēna} nde yi na nun naxan yi furaxi ^{j^{ee}} tonge saxan e nun solomas^{exε}. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na x^{emēn} bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a x^{ɔ̄n} ma, i xa k^{endey}a ba?” ⁷ Furet^{ɔ̄n} yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n y^{ee} ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ X^{emēn} yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu L^{ɔ̄x^{ɔ̄n}} nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, x^{emēn} naxan k^{endey}axi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu L^{ɔ̄x^{ɔ̄n}}ni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nak^{endey}axi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a max^{ɔ̄din}, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni x^{emēn} naxan yi k^{endey}axi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi l^o ayi yamaan y^ε. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata k^{endey}a. Fata yulubin ma alogo fe gb^{etēn} nama i s^{tō} naxan jaxu dangu ito ra.”

---

* **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tinj^ε wali yo xa k^ε Matabu L^{ɔ̄x^{ɔ̄n}}. Na feen seb^{εxi} X^{ɔ̄rɔ̄yaan} 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu s^{ɔ̄xolexine} mi yi maliy^ε na l^{ɔ̄x^{ɔ̄n}} hali muxune t^{ɔ̄rɔ̄xi} na namunna fe ra a x^{ɔ̄dēxēn} na.

¹⁵ Xemēn yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Loxəni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nən, n fan xa wali.”

¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mən yi e yixədəxə ferən fendeni Yesu faxa xinla ma. Amasətə a mi yi Matabu Loxən sariyan xan gbansan kalama, koni a mən yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemēn senbenafe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa. Fafana a Dii Xemēn mi fefe ligε a yetε ma, fə a na a Fafe to naxan ligε. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemēn fan na nan ligama.

²⁰ Bayo a Dii Xemēn nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nən naxanye gbo itoe xa, alogo ε birin xa kabə ne ma. ²¹ Amasətə n Fafe Ala faxa muxune raketima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemēn fan nii rakisin fima a waxən muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemēn na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemēn binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemēn binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xəxi.”

²⁴ “N xa jəndin fala ε xa, naxan yo n ma falan mε, a dənkəleya n xε muxun ma, na habadan nii rakisin sətəma nən. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa jəndin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii Xemēn xuiin naməma nən. Naxanye na a mε, ne nii rakisin sətəma nən. ²⁶ Bayo alo habadan

nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemén ma na kiini.²⁷ A bata kití saan sénben fi a Dii Xemén ma, amasotó Muxuna Dii Xemén na a ra.²⁸ E nama kabé ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin naméma nén,²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nén, e nii rakisin sotó. Naxanye fe naxin ligaxi, ne fan kelima nén, e yalagi.³⁰ N mi nœ fefe lige n yeté ra. N kitin sama nén alo n na mémá kii naxan yi. N ma kitin mén tinxin bayo n mi n yeté sagoon ligama, koni fó n xé muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yeté sereyaan bama, ε mi na yatéma jöndin na.³² Koni muxu gbéte na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jöndin nan na ra.³³ E bata xérane rafa Yoni ma, a seren ba jöndini.³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nén alogo ε xa kisi.³⁵ Yoni luxi nén alo lenpu dëgëna ε tagi, a findi kënenna ra ε xa. E bata tin sëwε a kënenna ra waxatidi bun.³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nén a n Fafe nan n xëxi.³⁷ Fafe Ala naxan n xëxi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin mε, ε mén munma a yetagin to mumé!³⁸ A falan mi ε tan kui, amasotó ε mi denkéléyaxi a xéraan ma.³⁹ E kitabun fesefesema amasotó ε mirixi a ma, a ε habadan nii rakisin sotóma a xón ma, koni na fan seren bama n tan nan xa!⁴⁰ Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin sotó.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma.⁴² Koni n na ε tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi ε bøjéni.

43 N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n nasuxi. Xa muxu gbεtε fa a yεtε xinli, ε na tan nasuxuma nεn.
44 A rafan ε ma, ε xa binyen sōtε ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen sōtε Ala keden peen yii. ε dεnkεleyama na yi di? **45** Koni ε nama ε miri fa fala n na ε magima n Fafe xa nεn. Musa nan ε magima, ε yigi saxi naxan yi. **46** Xa ε yi laxi Musa ra nun, ε yi lama n tan fan na nεn nun amasotε a bata n ma fe sεbε. **47** Koni xa ε mi laxi a fe sεbεxine ra, ε lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dεge

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

1 Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mən xili Tiberiyadi Darana. **2** Yama gbeen yi biraxi a fəxə ra amasotε e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetəne yiylanma. **3** Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dəxə na.

4 Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* bata yi maso.

5 Yesu yi a yεen nasiga, a yama gbeen to fε a fεma. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minεn yi muxuni itoe xa, e yi e dεge?” **6** A na fala a xa nεn alogo a xa a kejnaan fεsεfεsε, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. **7** Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kεmε firin sara donseen

---

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui.

na, birin mi ndedi sotε!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simən Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yεxε firin a yii. Koni na nanse ligε muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε yamaan nadəxə.” Nba, səxən yi mənni han. Nayi, muxune birin yi dəxə. Fayida xəmə wuli suulun nan jəxən yi e yε nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dəxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yεxən fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ε dungi dungi dənxene matongo. Ε nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dəge xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xəmeni ito ra naxan yi lanma a fa dunuja yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mən yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

*Yesu yi sigan ti igen fari
Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52*

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan də, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapərunan binni. Kəε yi so, Yesu mi fa e fəma. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanjε ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoε kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε nama gaxu, n tan nan a

ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesufen

²² Na xɔtɔn bode yamaan naxan lu daraan dɛ, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa dənaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbeteye yi fa mənni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapərunan yi.

Yesu luxi nən alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, i faxi be waxatin mundun yi?” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε mi n fenma amasətə ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fɔ naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xəmən naxan soma ε yii. Amasətə Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Ala wanle ke.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xəraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu dənkəleya i ma? I nanfe ligama na yi?” ³¹ Nxu benbane donseen don nən tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a səbəxi Kitabun kui kii

naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’[†]”

³² Yesu naxa, “N xa jəndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kəndən so ε yii, sa keli kore. ³³ Amasətə Ala burun naxan firma ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuja muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kanna, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamən mi na suxε mumε! Muxu yo dənkəleya n tan ma, min xənla mi na suxε mumε! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nən, a ε bata yi n to nun koni ε mi dənkəleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nən n fəma. Naxan na fa n fəma, n mi na kedə mumε! ³⁸ Amasətə n godoxi nən sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralə ayi, koni fə n xa e rakeli sayani ləxə dənxəni. ⁴⁰ Amasətə n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xəmən to, e dənkəleya a ma, n yi e rakeli sayani ləxə dənxəni, ne habadan nii rakisin sətəma nən.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fələ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xəmən Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nən sa keli ariyanna yi?”

[†] **6:31:** Manna donsena: A mato Xərəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε ba n mafalε ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fε n fεma fο n Fafe Ala na naxan mabandun, n xε muxuna. Awa, n na a rakelima nεn sayani lοxο dοnxεni. ⁴⁵ Nabine bata a sεbε, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nεn.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nεn n fεma. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fο naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa ηοndin fala ε xa, muxu yo na dεnkεleya, na bata habadan nii rakisin sοtο. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ Ε benbane burun don nεn tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nεn. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sοtοma nεn habadan. N fati bεndεn nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuja muxune birin xa nii rakisin sοtο.”

⁵² Yahudiyane xεlοxin yi e bode matandi fοlε, e naxa, “Xεmεni ito nοε a fati bεndεn fiyε en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ηοndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xεmεn fati bεndεn don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mumε! ⁵⁴ Muxu yo n fati bεndεn don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nεn sayani lοxο dοnxεni. ⁵⁵ Amasοtο donse kεndεn nan n fati bεndεn na. Min se kεndεn nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati bεndεn don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xεxi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xοn, na fan nii rakisin sοtοma nεn n barakani. ⁵⁸ Baloni ito

nan godoxi sa keli ariyanna yi. Ε benbane burun don nən naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sətəma nən habadan.”

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapərunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na mε, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xədəxə de! Nde tinqe a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yεtε ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata ε magaxu ba? ⁶² Xa ε fa Muxuna Dii Xəmən to tε a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarıjanxin nan nii rakisin fama. Sese mi fati bəndən na. N falan naxanye tixi ε xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, ε tan ndee mi dənkəleyaxi.” Amasətə xabu a fələni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi dənkəleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mən yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala ε xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nəe fe n fəma fə n Fafe Ala na naxan mali.’”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xεtε a fəxə ra na waxatini, e mi fa siga a fəxə ra sənən.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “Ε tan go, ε fan waxi xεtε feni ba?” ⁶⁸ Simən Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fəma? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata dənkəleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarıjanxin na.” ⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ε tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ε yε, se jaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama

Simən Isakariyoti a dii xəmən Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan yε, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigε Yudaya yamanani amasətə Yahudiyan naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nən i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kəma, a mi na luxunjənxa a waxi findi feni xili kannra ra. Bayo i feni itoe ligama, i yεtε yita dunuja birin na.” ⁵ Amasətə hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ε tan xa. ⁷ Dunuja mi nəε ε tan napaxuε. Koni a bata n tan napaxu, amasətə n bata a fala a a kewanle paxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasətə n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yεtε makənən, a yi a yεε raluxunjən ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minən yi?” ¹² Yamaan yi koyεkoyεnma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa,

---

* ^{7:2:} Bubu Kui Sanla fe səbəxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

“En-εn, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kεnεnni a fe ma, amasotø e yi gaxuxi Yahudiyane yεε ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran følø. ¹⁵ Yahudiyane yi kabε kati! E yi a fala, e naxa, “Xεmεni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xε muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon ligaliga feni, na a kolonma nεn, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yεtε a fe falama, na binyen nan fenma a yεtε xa. Koni naxan binyen fenma a xε muxun xa, na jøndin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i føxø ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden ligaliga, ε birin kabε nεn na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nεn ε yii. Nanara, ε ε dii xεmεne dugi soma Matabu Løxøni. Anu, Musa xa mi a følø koni xabu ε benbane. ²³ Xa ε ε dii xεmεne dugi soma Matabu Løxøni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xøløma n tan ma nanfera, a n bata xεmεn gbindin birin nakεndεya Matabu Løxøni? ²⁴ ε nama kitin bolon benun ε xa feen fεsεfεsε. ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalεn taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xεmεn xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kεnεnni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa

Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonjne. Koni en birin xemenni ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “E n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yette ma. Naxan n xexi, jondin nan na kanna ra. E mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasoto n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasoto a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkelleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³² Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na e fema han waxatidi men, na xanbi ra n siga n xe muxun fema. ³⁴ E n fenma nen, koni e mi fa n toe sonnen, amasoto n sigan denanaxan yi, e mi noe sige na yi.” ³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toe denanaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denanaxan yi, a yi Girekine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, e n fenma nen, koni e mi n toe? Fa fala, n sigan denanaxan yi, e mi sige menni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

³⁷ Sanla loxo donxeni, sanla loxo gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xonla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkelleya

n tan ma, siimaya igene minima nən na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”[†] ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarıjanxin nan ma fe falama. Naxanye yi dənkəleyama Yesu ma, ne yi a sətəma nən. Na waxatini, Nii Sarıjanxin munma yi fi, amasətə Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan yε, e naxa, “Nabi yεtεen nan xεməni ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbεtεye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbεtεye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xə mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bənsənna nin keli Bεtεləmi taani, Dawuda dəxədena?”[‡] ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkəleyatareyana fe

⁴⁵ Kantan muxune yi xεtε saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fəma, naxanye e maxədin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” ⁴⁶ Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xεməni ito falan tima kii naxan yi.” ⁴⁷ Farisi muxune yi e maxədin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n ne? ⁴⁸ ε yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fəxə ra!” ⁵⁰ Nikodəmi naxan bata yi fa Yesu fəma a fələni nun, na yi e yε, a yi a fala e xa,

---

[†] **7:38:** Siimaya igena fe mən sebəxi Sakari 14.8 kui. [‡] **7:42:** A mato Samuyəli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yeremi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

a naxa,⁵¹ “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin mε, en yi a kolon a naxan ligama?”⁵² E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nεn nayi a nabiin mi kelε Galile yamanani mumε!”⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

¹ Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. ² Na xətən bode subaxani, a mən yi xətə Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fəma, a dəxə, a yi e xaran fələ.

³ Sariya karaməxəne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karaməxə, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan ligε. ⁵ Musa a yamari nεn Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magələn gəmen na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?”⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu səbənla tiyε a yii sonla ra bəxən ma. ⁷ E yi tixi a dəxən ma na waxatini, e lu a maxədinjə. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin ligə tagi singen, na singe xa gəmen woli a ma.”⁸ A mən yi a yigodo, a lu səbənla tiyε bəxən ma. ⁹ E ito mε waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yεen ma fələ xəmə fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minən yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?”¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən.”

Dunuja kənənna nan Yesu ra

¹² Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuja kənənna ra. Naxan na bira n tan fəxə̄ ra, na nii rakisin kənənna sətəma nən, a mi sigan tiyə dimini mume!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yetə seren nan bama iki, jəndi mi i ya sereyaan na!”

¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yetə seren ba, n jəndin nan falama. Amasətə n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ε tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ Ε kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kitit bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima jəndin nan na, amasətə n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xəxi. ¹⁷ A səbəxi ε sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, jəndin nan na ra.’* ¹⁸ N seren bama n yetə xa, n Fafe naxan n xəxi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minən yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε mi n kolon, ε mi n Fafe fan kolon. Xa ε yi n tan kolon nun, ε yi n Fafe fan kolonma nən.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiyə Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dənaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasətə a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dənaxan yi

²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. Ε n fenma nən, koni ε faxama nən ε yulubine yi. N

---

* **8:17:** A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

sigama dənaxan yi, ε mi nœ sigε menni.” ²² Nanara, Yahudiyane yi maxədinna ti, e naxa, “A waxi a yεtε faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama dənaxan yi, ε mi nœ fε menni?’ ” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan ε tan na, koni n tan kelixi kore xənna nan ma. ε tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi. ²⁴ Nanara, n na a falaxi ε xa fa fala, ε faxama nən ε yulubine yi. Nba, xa ε mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ε faxama nən ε yulubine yi yati!”[†] ²⁵ E yi a maxədin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ε xa xabu a fələni, na nan n tan na. ²⁶ Fala wuyaxi n xən ε kitideni, koni naxan n nafaxi, jəndin nan a tan na. N naxan məxi a ra, n na falama nən dunuja muxune xa.” ²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. ²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε na Muxuna Dii Xəməni te‡ waxatin naxan yi, ε a kolonma nən na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ Ε a kolonma nən na waxatini, n mi fefe ligama n yεtε ma fə n Fafe Ala n xaranxi naxan ma. ²⁹ Naxan n xəxi, na n fəxə ra, a mi n kedenna luxi, amasətə n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane mε, e dənkəleya a ma.

---

† **8:24:** A səbəxi Xərəyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yεtεn findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa menni fa fala a yεtεn xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbəxi Yoni 1.1 kui. ‡ **8:28:** Muxuna Dii Xəməni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nən a yelin xanbini gbangbanjə wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xərəyaan 3.14 kui.

Nəndina i xərəyama nən

³¹ Na ma, Yahudiyan naxanye yi dənkəleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yətəen nan ε tan na na yi. ³² Ε nəndin kolonma nən, nəndin yi ε xərəya.” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bənsənna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxe konyiya bun. Fa fala, ε xərəyama nən, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa nəndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatın birin, koni dii xəmən luma nən denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xəməna ε xərəya, ε bata xərəya nayı yati! ³⁷ N na a kolon Iburahima bənsənna nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasətə n ma falan mi xanma ε ma. ³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fəma, n na nan falama ε xa, koni ε naxan məxi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi ε ra nun, ε yi a ligə feene ligama nən. ⁴⁰ N nəndin naxan məxi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito nəxənna ligə! ⁴¹ Ε fafe ligə feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nən nun, amasətə n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yətə ra, Ala nan n xəxi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yəε toma? Amasətə ε mi nəε n fala xuiin me. ⁴⁴ Ε fafe nan Yonna Manga Setana ra, ε waxi a xən ma, ε xa a rafan feene ligə. Xabu a fələni muxu faxan

nan a tan na. A mi tin *jəndin* ma *amasətəjəndi* mi a tan yi mumε! A *nəen* wulen falama, a minima a *yətε* gbee *kəjaan* nan ma *amasətəwule xəlen* nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ε mi *laxi n* na *bayo n jəndin* nan falama ε xa. ⁴⁶ Nde ε *yε* be naxan a *yite* a n bata *yulubin liga?* Xa n *jəndin* fala ε xa, *nanfera ε mi lama n na?* ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima *nən* Alaa falan na. ε mi ε tuli matima *bayo Ala gbee mi ε tan na.*"

Yesu nun Ibura himafe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, "Nxu mi *jəndin* xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na *jinan jaxin naxan fəxə ra?*"* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Yinnan mi n tan fəxə ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n *yelefuma*. ⁵⁰ N mi binyen fenma n *yətε* xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa *jəndin* fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətε habadan!"

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, "Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fəxə ra! Ibura himafe bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, 'Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sətε habadan.' ⁵³ I tan gbo nxu fafe Ibura himafe xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?" ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "Xa n yi n *yətε* binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule

---

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane *yatexi* kafirine nan na. E fe földeni *səbəxi* Mangane Firinden 17.24 kui.

xelən na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ Ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jee tongue suulun sotə singen, i yi Iburahima to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jendin fala ε xa, Iburahima barixi nən, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gemene tongo a magələn xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutən yeeen nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutøyani. ² A xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nanfera xemeni ito barixi danxutøyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a sotə muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a sotə muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nən alogo Ala sənbən wanla xa mayita yamaan na a tan xən ma. ⁴ Fanni sogen texi fə en xa n xə muxuna wanle ke nən. Amasotə kəeən somaan ni i ra, muxe mi nəe wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuya yi waxatin naxan yi, dunuya kənənna nan n tan na.”

---

† **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mən səbəxi Xərəyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yeteen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nən, n tan na yi,” na bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbəxi Yoni 1.1 kui.

6 Yesu to na fala, a d̄egen namini b̄ox̄oni, a b̄end̄en namulan a ra, a boron b̄oli danxut̄oɔn ȳεεne ma. **7** A yi a fala x̄em̄en xa, a naxa, “Sa i ȳεεn naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna n̄εen, “X̄erana.” Na ma, x̄em̄en yi siga, a sa a ȳεεn naxa. A x̄et̄emat̄ona, a seen to.

8 Na xanbi ra, a d̄ox̄o bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a f̄ol̄oni, ne yi max̄odinna ti, e naxa, “X̄em̄en naxan yi d̄oxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?” **9** Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-εn, e maliga n̄en tun!” Koni x̄em̄en ȳet̄eeen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” **10** E yi a max̄odin, e naxa, “I ȳεεn nabixi di?” **11** A yi e yabi, a naxa, “X̄em̄en naxan xili Yesu, na nan b̄end̄en namulanxi a yi boron b̄oli n ȳεεne ma. A yi a fala n̄ xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i ȳεεn naxa.’ Nayi, n̄ sa n ȳεεn naxa, n̄ yi seen to.” **12** E yi a max̄odin, e naxa, “Na x̄em̄en min̄en yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxut̄oɔn max̄odin

13 Nba, x̄em̄en naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune f̄ema. **14** Anu, Yesu b̄end̄en namulan waxatin naxan yi, a x̄em̄en ȳεεne rabi, Matabu Lox̄on nan yi a ra. **15** Nanara, Farisi muxune m̄en yi x̄em̄en max̄odin a ȳεεn nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A b̄end̄en nan namulanxi, a yi a b̄oli n ȳεεne ma, n̄ yi n ȳεεn naxa, iki n̄ bata seen to.” **16** Farisi muxuna nde naxa, “X̄em̄en naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amas̄t̄o a mi Matabu Lox̄on t̄onna suxi.” Koni nde gb̄et̄e naxa, “Yulubi kanna n̄ε kabankoko fe sifani itoe liḡe ba?”

Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mən yi xəmən maxədin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xəmən sətə muxune xili, Yahudiyane mən mi yi laxi a ra a danxutəən nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxədin, e naxa, “Ə diin nan ito ra ba, ə naxan ma a a sətəxi danxutəyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A sətə muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxə diin na a ra. Nxu mən a kolon a sətəxi danxutəyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeeen nabixi, nxu mi na fan kolon. Ə a maxədin, bayo dii jərə mi fa a ra sənən. A yeeen xa ə yabi!” ²² A sətə muxune ito fala nən, amasətə e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiyə a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna kedima nən salide banxini. ²³ Na nan a liga, a sətə muxune naxa, “Ə a maxədin, amasətə dii jərə mi fa a ra sənən!”

²⁴ E mən yi na xəmən xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nəndin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xəmən na.” ²⁵ Xəmən yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutəən nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxədin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeeen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale ə xa, koni ə mi ə tuli mati. Nanfera ə mən waxi a məfə feni? Ə fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa,

“A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nən Musa xa, koni nxu mi xəməni ito kelide kolon!” ³⁰ Xəmən yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, ε mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeeen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuja da, muxe munma a mə singen fa fala muxuna nde bata danxutəən yeeen nabi naxan sətəxi danxutəyani. ³³ Xa xəməni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nəe fefe ligə nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sətəxi yulubin yətəən nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tandem ma.

Danxutəyana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a mə fa fala a e bata xəmən kedi. A yi a to, a naxa, “I bata dənkeleya Muxuna Dii Xəmən ma ba?” ³⁶ Xəmən yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa dənkeleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toε, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xəmən yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata dənkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuja makitiden nin alogo danxutəne xa seen to, yee kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin mə. E yi a maxədin, e naxa, “I yengi a ma danxutəən nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutəən nan yi ε ra nun, ε mi yi yatəma yulubi kanna ra na yi. Koni bayo ε naxa, ‘Nxu seen toma,’ ε yulubin luma nən ε ma na yi.”

10

Yεxεe kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa ñøndin fala ε xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so dεen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a dεen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ Dε kantanna dεen nabima a xa nεn. A na a yεxεeñe xili waxatin naxan yi, e a xuiin mεma nεn, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yεe ra, a yεxεeñe birama a fεxø ra nεn, amasatø e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbεtε fεxø ra, e gima muxu gbεtε yεe ra nεn, amasatø e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N xa ñøndin fala ε xa, n tan nan sansanna so dεen na yεxεeñe xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yεe ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yεxεeñe mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so dεen na. Muxu yo so n tan xən ma, na kisima nεn. Na nəe mine nεn a so, a yi balon sətø. ¹⁰ Mujaden mi fama fefe ra fø mujan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nεn alogo e xa dununa yi gidi dεfexin sətø.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru se raba fajin tinjε nεn, a faxa yεxεeñe fe ra. ¹² Koni walikeεn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yεxεeñe ra. Xa a kankon to fe, a yεxεeñe rabεjñinma nεn, a yi a gi. Kankon yi wuru yεxεe

¹⁹ Yahudiyane mən yi yitaxun na falane fe ra.
²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, "Yinna naxin nan
ito fəxə ra. Seen bata so a yi! Ε tuli matima a
ra nanfera?" ²¹ Koni bonne naxa, "Yinna naxin
naxan fəxə ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan
nəe danxutən yeeen nabiyə ba?"

Yahudiyane yi e me Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sewan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbeli waxatini.
²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tandem ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, "I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kənənni."

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, "N bata yelin a falɛ ε xa, koni ε mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kɛma n Fafe Ala sɛnbɛni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni ε mi laxi n na, amasɔtɔ n ma yɛxɛɛne mi ε tan na. ²⁷ N ma yɛxɛɛne n xuiin mɛma nɛn. N na e kolon, e

birama nən n fɔxɔ ra. ²⁸ N habadan nii rakisin firma e ma nən, e mi faxε habadan. Muxu yo mi nəε e bε n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nəε e bε n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mən yi gεmεne tongo a magələn xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi ke ε yetagi n Fafe Ala barakani. ε n magələnma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magələnma wali fajnīe xan ma fe ra fɔ i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yetε findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na.’* ³⁵ Kitabun naxan falaxi nəndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xεmεn nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuya yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kεma hali ε mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kεma, xa ε mi la n na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mən yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mən yi xεtε Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima dənaxan yi igeni a fələni. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fεma, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xεmεni ito a fe yi, nəndin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi dənkεleya a ma mənni.

---

* **10:34:** Yaburin 82.6

11

Lasarusi faxa fena

¹ Xeməna nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada paxalanmana, Marata yi dəxi taan naxan yi. ² Mariyama findi paxanla nan na naxan latikənənna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xoyin bata fura.” ⁴ Yesu to na mə, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nən alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xemən binyama nən fureni ito xən ma.”

⁵ Marata nun a xunyen paxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a mə fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dənaxan yi, a mən yi xii firin ti mənni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xətə Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magələn feni, i mən waxi xətə feni mənna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kənənna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasətə a dunuja kənənna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kəeən na, a dagalanma ayi nən amasətə kənənna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xoyin Lasarusi xiin nən, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nən, a kendeyama nən.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixənla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan

makənən e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata səwa ε tan ma fe ra bayo n mi yi a fəma nun, alogo ε xa dənkəleya. En siga a fəma.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusalən taan yi tagi so, fə kilo saxan jəxən. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunyə xəməmaan saya xəntənna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mə, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyən mi yi faxə nun! ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nən.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyən mən kelima nən sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nən sayani dunuña rajanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na dənkəleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sətəma nən. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a dənkəleya n ma, na mi faxə mumə! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “On Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xəməna, naxan yi fama dunuña yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xətə, a yi a xunyən Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karaməxə be yi, a i xilima.” ²⁹ Mariyama na mə waxatin naxan yi, a yi keli mafurən, a sa a ralan.

³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li d_enaxan yi, a yi m_enna nin nun. ³¹ Yahudiyen naxanye siga Mariyama x_ənt_əndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafure_n, a mini, e yi bira a f_əx_ə ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun d_een nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu f_eman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Maricina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi fax_e nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyen naxanye fan yi a f_əx_ə ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e max_ədin, a naxa, “E a maluxunxi min_en yi?” E yi a yabi, e naxa, “Maricina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, e na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxut_əon y_een nabi ba? A mi yi a lig_e nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu b_əj_ən yi sunuxi, a siga gaburun d_een na. Faranna nan yi a ra nun, g_em_en saxi a d_een na.

³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E g_em_en ba a d_e ra!” Faya muxun tadan naxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Maricina, a xirin nan fa minima iki amas_ət_ə a maluxunna bata soge naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i d_enkeleyaxi, i Alaa binyen toma n_en?”

⁴¹ Nayi, e g_em_en ba na. Yesu yi a y_eε rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amas_ət_ə i bata n xuiin m_e. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin m_ema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n x_exi.”

⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Fuxa muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, ε a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyen naxanye yi na Mariyama xontəndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi dənkelleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fəma. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xəməni ito kabanako fe wuyaxi ligama! ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin dənkelleyama a ma nən. Romi kuntigine kelima nən, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”* ⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na jəen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon! ⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?” ⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yətə ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jəen na, a waliiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxa Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fɔ Ala diin naxanye xuyaxi

---

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nən yəngəni. Nayi, xa Yerusalən taani maxa paxi ra, Romi kaane yi na yatema nən murutən na nun, e fa yəngən so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, fələ na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxa feni tən. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kənənni sənən koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dəxən ma, dənaxan xili Efirami. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla[†] bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalən taani alogo e xa sa e yetə rasarijan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenjə. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxədinjə, e naxa, “E mirixi nanse ma? A mi fə sanli ba?” ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a susu.

12

Latikənənna sa fena Yesu ma Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dəxi dənaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dəxi Yesu fəma a dəgedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikənənna sare xədəxən litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a

---

[†] **11:55:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui.

xunsexen na. Latikənənna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ “Nanfera latikənənni ito mi matixi gbeti gbanan kəmə saxan na, a so yiigelitəne yii?” ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yiigelitəne fe ra, koni bayo mujaden nan yi a tan na nun. Gbeti bənbənla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun ləxən nan yee ra. ⁸ Yiigelitəne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin.”

Eyi Lasarusi fan faxa feni tən

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mε, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodenı Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tən. ¹¹ Amasətə Yahudiya wuyaxi yi xətəma e fəxə ra, e yi dənkəleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalən taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xətən bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mε, a Yesu fama Yerusalən taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine maseğə, e sa a ralan, e sənxə, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!” ¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dəxə a fari alo a sebəxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, ¹⁵ “Siyon kaane, ε nama gaxu! A mato, ε mangan fama. A dəxi sofali diin fari.”*

---

* **12:15:** Sakari 9.9

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi səbəxi a tan nan ma fe ra, a e tan yətəen bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fəma a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren bə. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasətə e bata a mə Yesu kabankoko feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “Ə mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuya muxune birin biraxi a fəxə ra!”

Girəkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girəkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fəma naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxədinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xən ma, nxu xa Yesu to.” ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xəmən binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa jəndin fala ε xa, fanni sansi kəsən mi bira bəxəni a yəε maluxun, a mi wuyə ayi. Koni xa a yəε maluxun, a solima nən, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bənəma a yi nən, koni muxu yo a mə a niin na dunuya ito yi, na a ramarama nən habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xən ma, a xa wanla kə n xa fə a xa bira n fəxə ra nən. Nayi, n dənaxan yi, n ma walikəen fan luma nən mənni. Muxu yo wanla kəma n xa, n Fafe Ala na binyama nən.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔŋen tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nɛn.” ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuja kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunujani ito kuntigi naxin kedima nɛn iki. ³² N na yite[†] bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.” ³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛnna kanna mɔn ε yε singen waxatidi tun. Kɛnɛnna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kɛnɛnna kanna ε tagi waxatin naxan yi, ε dɛnkɛleya a ma, alogo ε xa findi kɛnɛnna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin dɛnkɛleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yεε xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala

---

^{† 12:32:} Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanjɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui.

xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na? Marigina a senben makenen nde xa?”[‡]

³⁹ Nanara, e mi yi noε dənkəleye bayo Esayi mən naxa,

⁴⁰ “A bata e yeeen danxu,
a yi e bəŋen xədəxə ayi,
alogo e yeeene nama toon ti,
e xaxinla nama feene famu,
a e nama maxete,
Ala yi e rakendeya.”[§]

⁴¹ Esayi na falaxi nən, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine ye, muxu wuyaxi dənkəleya nən Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na dənkəleya n ma, a mi dənkəleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xəxi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xə muxun fan to. ⁴⁶ N bata fa dunuja yi alo kənənna kanna. Naxan na dənkəleya n ma, na mi luyε dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasətə n mi faxi dunuja muxune yalagideni, fo e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxε. N ma falan na kanna yalagima nən ləxə dənxəni. ⁴⁹ Amasətə n mi falan tima n yεtε xan ma fe ra fo n Fafe Ala naxan n xəxi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nən habadan nii rakisin na. N

[‡] **12:38:** Esayi 53.1   [§] **12:40:** Esayi 6.9-10

falan tiin nən alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xətən bode, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuja yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuja yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rajanna.

² E yi e dəgema waxatin naxan yi, Yonna Manga Setana bata yi yelin soε Simən ma dii xəmən Yudasi Isakariyoti bəjəni a xa Yesu yanfa, a a so yiini.

³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a sənbəni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mən sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e dəgema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fələ a xarandiine sanne maxə. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simən Piyəri fəma, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nən.” ⁸ Piyəri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxə mumə!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.” ⁹ Simən Piyəri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fə a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni ε birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa

muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “Ε birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxε waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mən yi sa dəxə a funfuni. A yi e maxədin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba? ¹³ Ε n tan xilima fa fala ‘Karaməxə’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasətə na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan ε Marigin nun ε karaməxən bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi ε ra nən, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jəndin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xəraan mi gbo a xε muxun xa. ¹⁷ Ε bata feni itoe kolon iki, səwana ε xa, xa ε lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fō Kitabun fala xuiin xa rakamali nən, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xən, na bata keli n xili ma.’* ¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nən, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’ ”†

²⁰ “N xa jəndin fala ε xa. Naxan na n ma xərani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xəxi.”

*Yudasi Yesu yanfama nən
Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23*

---

* **13:18:** Yaburin 41.10   † **13:19:** A səbəxi Xərəyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetəen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yetəen xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbəxi Yoni 1.1 kui.

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jañdin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dɛxɔn ma. ²⁴ Simən Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.” ²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simən ma dii xemən Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na ligamafuren.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bona naxanye yi dɔxi e dəgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔeeñ nan yi a ra.

Sariya nənəna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xeməna binyen bata makənen, Alaa binyen fan bata makənen n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makənen n tan barakani, Ala yetəna n tan Muxuna Dii Xeməna binyen makənenma nən mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fema sɔnən. Ε n fenma nən, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan

yi, ε mi nœ sigε na yi.’ ³⁴ N yamari nœnen nan soma ε yi, ε bode xanu. Ε ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ Ε na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xœn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simən Piyeri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, i sigan minen yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama dənaxan yi, i mi nœ sigε n fœxœ ra mənni iki, koni i sigama n fœxœ ra nœn waxati famatəni.” ³⁷ Piyeri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nœ bire i fœxœ ra iki? N faxε nœn i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxε nœn i ya fe ra ba? N xa jəndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nœn dœxœna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε bœjen nama tœrœ, ε dœnkœleya Ala ma, ε dœnkœleya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nœn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitœn ε xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitœn ε xa, n mœn fama nœn, n yi siga ε ra n yœi alogo n dœnaxan yi, ε fan yi sa lu mœnni. ⁴ N sigan dœnaxan yi, ε men kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?”

⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jœndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigε n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaan xanbi. ⁷ Xa ε n

tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nεn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fεma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kεma. ¹¹ ε dεnkεleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε dεnkεleya kabanako fe wanli itoe xεn.”

¹² “N xa jøndin fala ε xa, naxan na dεnkεleya n ma, na feene ligama nεn alo n naxanye ligama. A yetεen feene ligama nεn naxanye gbo itoe xa, amasøtø n sigama n Fafe Ala fεma. ¹³ ε na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nεn alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xεmen barakani. ¹⁴ Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nεn.”*

Alaa Nii Sarijanxinfa fena

¹⁵ “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nεn, a yi Mali Ti gbεtε so ε yii naxan luma ε fεma habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jøndin kanna. Dunuja muxune mi nøε na søtε amasøtø e mi nøε a toe, e mi a kolonjøe. Koni ε tan a kolon amasøtø a luma nεn ε fεma, a møn yi lu ε yi. ¹⁸ N mi ε luyε alo kiridine, n møn fama nεn ε fεma. ¹⁹ Ndedi nan fa luxi, dunuja

---

* **14:14:** Ala maxandi feni ito møn sebexi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

muxune mi fa n toma sənən koni ε tan n toma nən. Bayo n tan bata niin kisin sətə, ε fan nii rakisin sətəma nən. ²⁰ Na waxatin na a li, ε a kolonma nən, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sətə, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nən, n tan fan yi a xanu, n yi n yεtε yita a ra.”

²² Yudasi bona, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yεtε yita nxu ra, koni i mi i yεtε yite dunuja muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nən. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fəma, nxu yi nxu konni tən a fəma. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxε. ε bata falan naxan mε, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xεxi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi ε fəma, nanara, n falani itoe ti ε xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nən feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nən ε ma.”

²⁷ “N bata bənε xunbenla lu ε yi. N bata n ma bənε xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuja kiin tima kii naxan yi. ε bənεn nama tərə, ε nama gaxu. ²⁸ ε bata n ma falan mε, n naxa, ‘N sigama koni n mən fama ε fəma nən.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sewama nən n siga feen na n Fafe Ala konni amasətə a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nən iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε dənkəleyama nən. ³⁰ N mi fa buma falan tiyε ε fəma sənən, amasətə dunuja ito kuntigi naxin

fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuja xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. Ε keli, ε fa, en siga.”

15

Nɔndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan nɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kannara. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nən n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nən alogo e mən xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sarijan iki. ⁴ Ε lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔε boge a yεtε ra, xa a mi a binla ma. Ε fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nən na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasɔtɔ ε mi nɔε sese ligε n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nən alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nən, e sa tεeni, e gan. ⁷ Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sɔtɔma nən. ⁸ Ε na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makənənma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. Ε lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa

---

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nən alo wudin nun a bogina. Na feen mən səbəxi Galati 5.22 kui.

ε n ma yamarine suxu, ε luma nən n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi ε xa nən alogo n ma səwan xa lu ε yi, ε səwan yi dəfe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xəyine fe ra. ¹⁴ Xa ε n ma yamarine suxu, n xəyine nan ε tan na. ¹⁵ N mi fa a falama ε ma sənən fa fala walikēne amasətə walikeen mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nən, ‘n xəyine’ amasətə n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yeba ε xa. ¹⁶ ε tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xən, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu.”

Dunuja muxune ε rajaxuma nən

¹⁸ “Xa dunuja muxune ε rajaxu, ε xaxili lu a xən ma fa fala a e n singe nan najaxu. ¹⁹ Xa dunuja muxun nan yi ε tan na nun, dunuja muxune yi ε xanuma nən alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuja muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuja muxune ε rajaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xən ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besənxənya, e ε fan besənxənyama nən. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nən. ²¹ Koni e ito birin ligama ε ra nən amasətə n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatəma yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga

yo mi fa e xa yulubina fe ra sənən. ²³ Muxu yo n tan napaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan napaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbətə munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rajnaxuxi. ²⁵ Koni naxan səbəxi e Sariya Kitabun kui, fə na xa kamali nən, a naxa, ‘E bata n tan napaxu fuuni.’[†]

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fəma, Alaa Nii Sarıjanxina, nəndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nən. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nən amasətə ε yi n fəxə ra nun xabu a fələni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi ε xa nən alogo ε nama bira tantanni. ² E ε kedima nən salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nən fa fala a bata Alaa wanla ke. ³ E feni itoe ligama ε ra nən amasətə e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nəma feni itoe lige ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nən. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasətə n yi ε fəma.”

Alaa Nii Sarıjanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xε muxun fəma koni ε tan sese mi n maxədinma fa fala, ‘I sigan minən yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala ε xa, ε bəjən bata rafərə. ⁷ Hali na, n xa nəndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga.

---

† **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5

Amasətə xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fəma. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nən. ⁸ A na fa, a dunuja muxune tantanna yitama e ra nən lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasətə e mi dənkəleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasətə n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sənən. ¹¹ Kiti bolonna, amasətə dunuja kuntigi naxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye falε ε xa, koni e mi xanje ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sarıjanxina, nəndin kanna na fa, a ε tima nən nəndin birin kiraan xən. A mi a yətə sagoon xan falama. Koni a naxan məma, a na nan falama ε xa. A yi fe famatəne rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nən amasətə a na naxan sətə n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan sətə n yii, a na nan nalima ε ma.’ ”

Bəjə rafərən yi masara səwan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndədi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mən n toma nən.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndədi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən?’ A mən naxa, a sigama a Fafe fəma.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxyi a maxədin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala,

* **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarıjanxin nan na. A mi nəe finde adamadi yo ra bayo a luma nən dənkəleya muxune bəjəni. Na feen səbəxi Yoni 14.17 kui.

‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən’ ε ε bode maxədinna na nan ma ba? ²⁰ N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nən, ε sunu koni dunuja muxune səwama nən. Ε bəjen nafrəma nən koni ε bəne rafərən findima nən səwan na. ²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nən kati, amasətə a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nən a tərən birin na, a səwa amasətə a bata diin sətə dunuja yi. ²² Ε tan fan na kii nin. Ε bəjen nafrəxi iki koni n mən ε toma nən. Ε bəjen yi rafe səwan na. Muxu yo mi nəe ε səwan bə ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxədinjə fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nən. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. Ε xandin ti, ε a sətəma nən alogo ε səwan xa dəfe.”

Yesu bata dunuja nə

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenənma ε xa nən na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nən n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxədinna ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasətə Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fəma, n fa dunuja ito yi. Iki n kelima dunuja yi, n siga n Fafe Ala fəma.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kənənna nin iki, i mi fa sanda sama sənən. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxədinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi

Ala nan fəma.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ε bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nən na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. Ε yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasətə n Fafe Ala n fəma. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nən alogo ε xa bəjəe xunbenla sətə n tan barakani. Ε tərəma nən dunujani ito yi, koni ε wəkilə! N tan bata dunuja nə.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na falə waxatin naxan yi, a yi a yee rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xəməna binyen makənən alogo i ya Dii Xəmən xa i binya. ² I bata sənbən fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xəxi. ⁴ N bata i ya binyen makənən dunuja yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makənən i yətagi, binyen naxan yi n yii i fəma nun benun dunuja xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuja yi, n bata i makənən ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xəxi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuja muxune birin xan xa fə i muxun naxanye soxi n yii amasətə i gbeen nan

ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xən. ¹¹ Iki n sigama i fəma, n mi fa luma dunuja yi sənən koni e tan mən dunuja yi. N Fafe sariñanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla sənbəni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fəma waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla sənbən nan xən, n yi e kantan. Hali keden mi lə ayi, fə halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun səbənla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fəma, n bata feni itoe fala dunuja muxune xa alogo e xa n ma səwa dəfexin sətə e bənəni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuja muxune bata e rənaxu amasətə dunuja gbee mi e tan na alo dunuja gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuja yi koni n ni i mafanma nən, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuja gbee mi e ra alo dunuja gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasariñan nəndin xən. I ya falan nan nəndin na. ¹⁸ I n xəxi dunuja yi kii naxan yi, n fan bata e xə dunuja yi na kiini. ¹⁹ N bata n yətə rasariñan e fe ra alogo e fan xa rasariñan nəndin xən.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fə e nun muxun naxanye fan dənkəleyama n ma e fala xuiin xən ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuja muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xəxi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra

kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuja muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xəxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N dənaxan yi, n waxi a xən ma, e fan xa siga n fəxə ra mənna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nən benun dunuja xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuja muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xəxi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nən, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandə waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kedirən lanbanna fəxə kedenni, oliwi wudi bili nakəən yireni, e nun a xarandiine sa so dənaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi mənna kolon amasətə Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanjə mənna nin. ³ Yudasi yi fa nakəni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xəxi. Xaye dəgəne nun lənpune nun yəngə so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fəma, a yi e maxədin, a naxa, “Ə nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarəti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan

ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xεtε e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nan fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na ligə nən alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi lɔxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simɔn Piyeri yii.* Piyeri yi a botinjε ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sεgε a ma. Na konyin yi xili nən “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna sɔti a tεenil! N Fafe tɔrɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minjε na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangā nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fεma amasɔtɔ Kayafa bitan xεmεmaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jneen na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyeri nun xarandiina nde yi bibraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bona kolon ki fají. Nanara, a so Yesu

---

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yεngeso dεgεmāna.

fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tandem ma kitit
sadene. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dɛen
dexən. Xarandiin bona, Saraxarali Kuntigi Singen
yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walikɛ
naxanla xa, naxan tixi dɛen na, na yi Piyeri raso.
¹⁷ Walikɛ naxanla naxan yi tixi dɛen na, na yi a fala
a xa, a naxa, “Xeməni ito a xarandiina nde xa mi
i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi
a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara,
walikɛne nun dɛ kantanne yi t̄een sa a ra, e yi tixi
naxan xən e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e yɛ a
maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxədin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-

71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxədin a
xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi,
a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kənenni,
n yi darixi xaranna tiyə salide banxine nin hanma
Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma
dənaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n
maxədinma na ma nanfera? Muxun naxanye n
xuiin məxi, ne maxədin. E n ma fala tixine kolon
ki fajil!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, dɛ
kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a dɛen garin,
a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii
nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala nəxin
tixi, na sereyaan ba. Koni xa n nəndin nan falaxi,
nanfera i n garinx?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma,
Saraxarali Kuntigi Singena.

*Piyéri mən yi a mə Yesu a xarandiyaan na
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-*

62

²⁵ Simən Piyéri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyéri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.”

²⁶ Piyéri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli səge a ma, na kon kaana nde yi a maxədin, a naxa, “N mi i tan xa to a fəma oliwi bili nakəni?”

²⁷ Piyéri mən yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-

5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xətən xətənna nan yi a ra nun. Yahudiyane yətəen mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarijnanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla[†] donse donden nin.

²⁹ Pilati yi mini tandem e fəma, a yi a fala e xa, a naxa, “Ə xəməni ito kansunma feen mundun ma?”

³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xəməni ito mi fe nəxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fəma nun.”

³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “Ə a tongo, ə yətəen xa a makiti ə sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni ə sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.”

³² Ito ligaxi nən alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

[†] **18:28:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xərəyaan 12.1-13 kui.

³³ Pilati yi xεtε yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxədin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yεtεna maxədinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyan nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunujnani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunujnana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nεn nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxədin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunuja yi na nan ma, a n xa nəndin seren ba. Naxan yo nəndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nεn.” ³⁸ Pilati yi a maxədin, a naxa, “Nanse nəndin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mən yi siga Yahudiyane fəma, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini. ε waxi a xən ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ε xa ba?” ⁴⁰ E sənxə sənxə, e yi a yabi, e naxa, “En-εn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xən!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan. ² Sofane yi kɔmɔtin jnali kanna rafala mangaya taxam-asenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fε a fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kɔne.” E yi a garin.

⁴ Pilati mɔn yi mini, a yi a fala Yahudiyah yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini ε ma tandeni, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumε!”

⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kɔmɔti jnali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xɛmɛn ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun dε kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxuyii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔtɔ a bata a yεtε findi Alaa Dii Xɛmɛn na.”

⁸ Pilati to na mε, a yi gaxu kati! ⁹ A mɔn yi xεtε yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi.

¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala sɛnbɛna n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nɔ yo mi i yii n tan fari fɔ Ala naxan soxi i yii. Nanara, xɛmɛn naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na mε waxatin naxan yi, a bejin xɔnla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Xa i xɛmeni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xɔyi mi i tan na. Naxan yo a yεtε findi

mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito mε, a Yesu ramini, a dəxə a kitī sa gbədəni, dənaxan xili “Gəmə Kirana” dənaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan yi na xətən bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Ə mangan ni i ra, ə hən!” ¹⁵ E lu sənxəe, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxədin, a naxa, “Ə waxi a xən ma, n xa ə mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-

43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yetəen yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi dənaxan xili “Xun Xəri Yirena” dənaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma mənni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fəma, bona a fəxə kedenni, bona fan a fəxə kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e səbenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasətə Yesu yi gbangbanxi wudin ma dənaxan yi, mən yi taan dəxən ma nən, na yi səbəxi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a səbe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xəməni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.”

²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan s_eb_exi, n mi fa na kalama s_on_on.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanj_e wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun d_{ox}d_ede naanin sofa keden d_{ox}d_ede keden. A doma bun biran naxan mi yi d_{eg}e_xi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yib_o, en masenseenna ti, a na naxan suxu, na yi a s_ot_o.” Ito ligaxi n_en alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa,

“E bata masenseenna ti
n ma dugine fe ra,
e xa e yitaxun e bode tagi.”*
Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxa wudin f_ema nun, e nun a ngaxakeden naxalanmana, Mariyama, Kilo-fasi a naxanla, e nun Mariyama Magadala kaana.

²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii x_em_en nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin y_et_eni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-

49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lig_e, a naxa, “N k_{oe} yinla bata raxara.” A na fala n_en alogo naxan s_eb_exi Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige

---

* **19:24:** Yaburin 22.19   † **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui.

sasena nde yi dəxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.[‡] E yi a lan Yesu deen ma a gbangban wudin koe ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu jensenna səxən tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xətən bode yi findima ləxə binyen nan na Matabu Ləxəne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin koe ra Matabu Ləxəni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xəmən bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dəxən e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu səxən a jənsənni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafureñ. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nəndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a jəndin nan falaxi. Nayi, ε fan xa dənkəleya. ³⁶ Na ligaxi nən alogo Kitabun səbenla xa kamali, a naxa, “Hali a xəri kedenna mi yigire.”§

³⁷ A səbəxi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisəxənxi, e e yeeñ tima nən na ra.”*

[‡] **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen səbəxi Xərəyaan 12.22 kui. § **19:36:** A mato Xərəyaan 12.46 nun Yatəne 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasotə a yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongoden. ³⁹ Nikodemī naxan siga Yesu fēma koeen na a fələni, na fan yi bira Yusufu fəxə ra. Ture xiri naxumēn kilo tonge saxan, mirihilatikənənna nun latikənən gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri naxumēn na amasotə Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma dənaxan yi, nakə yiren nan yi na dəxən. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun dənaxan yi. ⁴² Na xətən bode Yahudiyane Matabu Ləxən nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mənni.

20*Yesu keli feen gaburun kui*

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dəen na, a yi a li, gəmən bata ba gaburun də ra. ² A gimatən yi siga Simən Piyəri nun a xarandiin boden fēma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dədə, nxu mi na kolon!”

³ Piyəri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dəen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giyə koni

*xa Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan
Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11*

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu deen na.
A wugama, a yi a felen a yee masadeni gaburun
kui. ¹² Yesu binbin yi saxi denaxan yi nun, a yi
maleka dugi fixe kan firin to doxi menni. Kedenna
doxi a xun saden binna ra. Bonna doxi a san saden
binna ra. ¹³ E yi a maxodin, e naxa, "I wugan
nanfera, nga naxanla?" A yi e yabi, a naxa, "E bata
n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dede."

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxədin, a naxa, “I wugan nanfera, nga jnaxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakə kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dənaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongona.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A

yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna neen, “Karaməxə.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasətən munma siga n Fafe Ala fəma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ε Fafe fəma, n ma Ala nun ε Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

*Yesu yi a xarandiine xε
Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49*

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dəen balanxi e ma amasətə e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ε bəjənən xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jənseñna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sewa kati! ²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “Ε bəjənən xa xunbeli! N Fafe Ala n xəxi kii naxan yi, n fan bata ε xε na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a də foyen fe e ma, a naxa, “Ε Alaa Nii Sarıjanxin sətə. ²³ Ε na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sətəma nən, ε na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nən.”

Yesu nun Tomasi
²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne yε, Tomasi, naxan mən yi xili “Gulunna,” na mi yi e fəma Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla

raso a səxəndene ra, n yi n yiin naso a jənəsənna səxənden na, n mi lə a ra mumə!”

²⁶ Ləxə xun keden danguxina, xarandiine mən yi e malan banxini, Tomasi yi e fəma, dəeñe yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ə bəjən xa xunbeli.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jənəsənni, alogo i nama dənkəleyatareyaan liga, dənkəleya.” ²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata dənkəleya ba? Muxun naxanye dənkəleyaxi hali e munma n to, səwan ne xa!”

Kitabun yireni ito səbə xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbətə wuyaxi liga nən a xarandiine yee xəri naxan mi səbəxi Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe səbəxi nən alogo ε xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xəməna. Ε na dənkəleya a ma, ε nii rakisin sətəma nən a xinli.

21

Yesu yi mini kənənni xarandii soloferə tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mən yi a yətə makənen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dəxən ma. A a yətə makənen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simən Piyəri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyəli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xəməne nun xarandii firin gbətəye, ne yi malanxi. ³ Simən Piyəri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yəxəsuxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i fəxə ra nən.” Nayi,

e siga, e sa dəxə kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kœen na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan dε. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ε bata yεxεna nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “En-en.” ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ε yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma nεn na yi.” E to yalaan nagodo mεnni, e mi nə a bandunje amasətə yεxε wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simən Piyeri to na mε tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasətə a ragenla nan yi a ra. A tugar, a sin igeni. ⁸ Xarandiin bonne yi bira a fəxə ra kunkin kui, e fa yalaan bandunje, a rafexi yεxεn na ken! Amasətə, e nun xaren mi yi tagi kuya, fə nəngənna yε kemε firin jəxən.

⁹ E to xaren li, e yi tεen to na, yεxεne yi gamma denaxan yi e nun buruna. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε baxi yεxεn naxan suxude, ε fa na nde ra.” ¹¹ Simən Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yεxε xungbene ra. Kemε tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibə. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ε fa ε dεge.” Xarandiine sese mi susu a maxədinje fa fala, “Nde i tan na?” Amasətə e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yεxεn fan ligi na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makənən a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyéri

¹⁵ E yelin xanbini e däge, Yesu yi a fala Simən Piyéri xa, a naxa, “Simən, Yoni a dii xəməna, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyéri yi a yabi, a naxa, “Ən, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dəxə n ma yəxəe diine xən.” ¹⁶ Yesu mən yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Simən, Yoni a dii xəməna, i n xanuxi ba?” Piyéri yi a yabi, a naxa, “Ən, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yəxəe ne xən.” ¹⁷ Yesu mən yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simən, Yoni a dii xəməna, n nafan i ma ba?” Piyéri bəjen yi yifu amasətə Yesu bata a maxədin dəxəna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyéri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dəxə n ma yəxəe ne xən.” ¹⁸ N xa nəndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yətə maxidə nən, i yi siga dənaxan na i kənən. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nən muxu gətə yi i maxidi, a siga i ra yire yi dənaxan mi rafan i ma.” ¹⁹ Yesu yi na falama nən alogo a xa Piyéri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xən. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fəxə ra.”

²⁰ Piyéri yi a firifiri, a yi xarandiin bona to e fəxə ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dəxi Yesu fəma e dəgedeni, a Yesu maxədin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?” ²¹ Awa, Piyéri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xəmeni ito ra?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n wəxi a xən ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I

tan xa bira n fɔxɔ ra tun.” ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nɛn, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mɔn itoe sɛbɛxi. En na a kolon fa fala jɔndin nan a sereyaan na.

Fala dɔnxɛna

²⁵ Yesu mɔn fe gbɛtɛ wuyaxi liga nɛn. Xa ne birin yi sɛbɛ nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanjɛ dunujani ito yi.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012**

**Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unporteddisponible en ligne**

**<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78